

MURAT KILIÇ
“Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat”

MURAT KILIÇ 1980 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Nevşehir'de tamamladı. 2003 yılında Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 2007 yılında Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde yüksek lisans; 2011 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora eğitimini tamamladı. 2011 yılından bu yana Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapıyor.

İletişim Yayınları 2344 • Araştırma-İnceleme Dizisi 386

ISBN-13: 978-975-05-2005-1

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Mehmet Ali Sargın

DIZI KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI İsa Yusuf Alptekin'in Türk Milliyetçiler Derneği

Genel Merkezi ve Ankara Şubesi'ni ziyareti, 1952

(Altan Deliorman, Abdülkadir Donuk, İsa Kocakaplan,

Türklük Mücadele İsa Yusuf, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları,

İstanbul 1991)

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Emre Bayın

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MURAT KILIÇ

“Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat”

Türk Milliyetçiler Derneği
(1951-1953)

*Annem ve babam
Ayşe ve Celal Kılıç'a*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
Giriş	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
Türk Milliyetçiler Derneği'nin Fikrî Arka Planı	17
1945 sonrası milliyetçi akımlar.....	17
<i>Türkçüler</i>	20
<i>Anadolucular</i>	25
Milliyetçiler arasında ihtilaf konuları.....	30
<i>Turan-Anadolu</i>	31
<i>Saf ırk - içtimâî ırk</i>	38
<i>Dinin rolü</i>	43
Milliyetçiler arasında birlik fikri ve fikrin dinamikleri.....	47
<i>Komünizm karşıtlığı</i>	52
<i>Tek parti dönemine duyulan tepki</i>	63
İKİNCİ BÖLÜM	
Türk Milliyetçiler Derneği'nin Kuruluşu	73
Türk Milliyetçiler Derneği'ni oluşturan cemiyetler.....	73
<i>Türk Kültür Ocağı</i>	76
<i>Türk Kültür Çalışmaları Derneği</i>	80
<i>Türk Kültür Derneği</i>	82
<i>Türk Gençlik Teşkilatı</i>	83
<i>Genç Türkler Cemiyeti</i>	87

Milliyetçiler Federasyonu	88
<i>Çiçek Palas hadisesi</i>	91
<i>Ankara Ulus mitingi</i>	95
<i>Mehmetçik Günü</i>	97
<i>Milliyetçiler Federasyonu Kurultayı</i>	102
Türk Milliyetçiler Derneği	110
<i>Dernek yönetimi ve nizamnâmesi</i>	111
<i>Teşkilatlanma ve şubeler</i>	115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

<i>Türk Milliyetçiler Derneği'nin Faaliyetleri</i>	123
Kore Savaşı ile ilgili etkinlikler	123
Dış Türkler ile ilgili faaliyetler	125
Nâzım Hikmet'in affını isteyenleri tel'in toplantısı	129
Türk Milliyetçilik Kongresi için istişâre toplantısı	137
Birinci kuruluş yıldönümü	146
Fetih yıldönümü ve Ayasofya meselesi	150
3 Mayıs Türkçülük günü	157
Türkiye Milli Gençlik Komitesi üyeliği	166
Türk Milliyetçiler Derneği Birinci Büyük Kurultayı	172
Hürriyet ve İstiklal Günü	186

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

<i>Türk Milliyetçiler Derneği'nin Kapatılması</i>	191
Malatya hadisesi	191
Türk Milliyetçiler Derneği'nin tepkisi	198
Türk Milliyetçiler Derneği'nin tedbirli olarak kapatılması	209
Tedbirli kapatma kararının siyasi yansımaları	216
Temelli kapatma davası	225
Fesih kararı sonrası tepkiler ve gelişmeler	238
Türk Milliyetçiler Derneği'nin vârisleri	243
Sonuç	249
EK: Türk Milliyetçiler Derneği'nin Şubeleri	253
KAYNAKÇA	255
DİZİN	263

ÖNSÖZ

Bu kitap, yıllara yayılan birkaç safhadan geçerek elinizdeki son haline kavuşmuştur. Kitabın oluşum sürecinin ilk safhası 2011 yılında tamamlamış olduğum “Liberalleşme Sürecinde Türk Milliyetçiliği ve Türk Milliyetçiler Derneği” adlı doktora tezidir. Bu tezde 1923’ten 1950’lerin ortalarına kadar geçen süreçte Türk milliyetçiliğinin geçirdiği yolculuk ve bu yolculuğun sonucunda kabuk değiştirerek, İslâm ile eklenilen muhafazakâr bir milliyetçilik anlayışının ortaya çıkışı ele alınmıştı. Bu yeni milliyetçilik anlayışının en önemli temsilcilerinden biri olan Türk Milliyetçiler Derneği’ne de tezde bir bölüm olarak yer verilmişti.

2013 yılı sonlarında söz konusu tezi kitaplaştırmak için yeniden bilgisayar başına oturmam ise ikinci safhanın da başlangıcıydı. Çalışmayı tez formatından kurtarmak için giriştiğim çabanın neticesinde elde ettiğim taslağı, 2014 Kasımında İletişim Yayınları’na göndermem ise süreci ve çalışmayı başka bir boyuta ve üçüncü safhaya taşıdı. Nitekim aldığım cevap, söz konusu çalışmanın içerisinde bir bölüm olan, ancak Türk milliyetçiliğinin muhafazakârlaşma sürecinde önemli bir durağı teşkil eden, Türk Milliyetçiler Derneği üzerine yoğunlaşılması ve çalışmanın bu derneğin monografisine dönüştürülmesine yö-

nelik bir tavsiyeyi içeriyordu. Bunun manası, raflara kaldırılan dosyaların yeniden gün yüzüne çıkarılması gerektiği idi. Ancak Dernek üzerine odaklanınca bunun da yeterli olmadığı görüldü. Daha önce ulaşılmayan, gözden kaçan veya kullanılmayan pek çok malzeme için yeni ve sanırım daha ciddi bir kütüphaneye ve arşiv süreci yaşandı. Neticede yaklaşık bir buçuk sene süren bu üçüncü safhanın sonunda Türk Milliyetçiler Derneği'ni konu alan elinizdeki kitap ortaya çıktı.

Kitabın ortaya çıkış sürecinde şüphesiz en önemli rol ve katkı, yukarıda bahsi geçen tavsiyenin de sahibi olan Tanıl Bora'ya aittir. Dolayısıyla burada ilk olarak Tanıl Bora'nın katkısını anmak ve kendisine teşekkür etmek isterim. Çalışmanın önemli bir bölümü, bir şeyler yazmanın gerektirdiği sessizliği ve inziva ortamını ancak akşamları ve hafta sonları sunan üniversitedeki ofisimde yazıldı. Bununla birlikte sessizliğin yeterli olmadığı anlarda, uzun ve bazen boğucu sorularıma/sorunlarıma muhatap olan Hayri Çapraz'a sabrı ve ofis komşuluğu için minnettarım. Sadece bu süreçte değil, yüksek lisansa başladığım ilk günden bu yana kahrımı çekmekten usanmayan hocam Yasemin Doğaner'in ismini özellikle zikretmek isterim. Başta teknik konular olmak üzere çalışma sırasında Mehmet Kılıç ve Fatih Demir'in sundukları katkıları da burada belirtmek isterim. Teşekkür kısmında ayrı bir parantez de şüphesiz evde her türlü huyusuzluğumun muhatabı olan eşim Nazlı Ceyla için açmak gerekiyor. Bu ve diğer çalışmalarım sırasında göstermiş olduğu sabır ve metanet için en önemli teşekkürlerden birini hak ediyor. Son olarak ise beni yetiştiren ve bugünlere gelmemdeki katkıları için ailemin her ferdine ayrı ayrı minnetimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Eksik ve hataları bana ait olan bu çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı ve kolaylık sağlamasını umarım.

MURAT KILIÇ
Nisan 2016, Isparta

Giriş

Walter Bagehot'un "Bize sormadığınız zaman bunun ne olduğunu bilir, ne var ki hemen açıklayamaz ya da tanımlayamayız,"¹ dediği milliyetçilik kavramı, dünya düşünce ve siyasi tarihine dahil olduğu günden itibaren üzerinde konuşulması en zor meselelerden biri olmuştur. Milliyetçiliği, konuşulması bu kadar zor bir konu haline getiren ise milliyetçiliğin her siyasi düşünce ve görüşle eklemenebilme kapasitesine sahip olması; yere, zamana ve kişilere göre değişebilmesidir. Dünyanın farklı coğrafyalarında, aynı coğrafyanın farklı toplumlarında ve hatta aynı toplumun farklı gruplarında farklı milliyetçilik tanımlarına rastlamak olasıdır. Bugün gelinen noktada dünya üzerinde tek ve net bir milliyetçilik tanımından söz etmek neredeyse imkânsızdır. Nitekim Benedict Anderson bu muğlaklık ve çeşitliliği, "En az iki yüz yıldır yeryüzünde aramızda olduğu herkes tarafından kabul edilmesine rağmen bugün gelinen noktada bu denli çetrefilli ve analitik olarak üzerinde bu kadar az mutabık kalınılan ikinci bir siyasi fenomen bulmak güçtür. Çünkü genel olarak kabul gören bir milliyetçilik tanımı bulunmamaktadır," ifadeleriyle özetler.²

- 1 Eric J. Hobsbawm, *Milletler ve Milliyetçilik*, çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 15.
- 2 Benedict Anderson, "Milliyetçiliği Anlamaya Giriş", *Tartışılan Sınırlar Değişen Milliyetçilik* çev. İsmail Türkmen, Şehir Yayınları, İstanbul, 2001, s. 11.

Gerek muğlaklık gerekse çeşitlik konusunda dünyada hâkim olan bu durum, milliyetçilikle Avrupa'dan yaklaşık bir asır sonra tanışan Türkiye için de geçerlidir. Bugün tek tip bir Türk milliyetçiliğinden bahsetmek, bu milliyetçiliği tanımlamak, siyasi ve düşünce tarihinde konumlandırmak zor, hatta imkânsız gözüküyor. Türkiye'de milliyetçiliğin doğuşundan itibaren farklı milliyetçilik tanımlarına ve yaklaşımlarına rastlamak mümkündür. Hatta, kendini Türk milliyetçisi olarak nitelendiren farklı grupları, sivil toplum örgütlerini, siyasi partileri tarihin belli bir kesiminde aynı anda görmek son derece olasıdır.

Bu çetrefilli duruma karşın özellikle 1960'ların ikinci yarısından itibaren Türk milliyetçiliği için ana damar, baskın karakter veya omurga diye nitelendirilebilecek bir yapıdan söz etmek mümkündür. Bu omurgayı oluşturan unsurlar, başka bir ifadeyle Türk milliyetçiliğinin hâkim kodları, Türklük ve İslâmlık olarak belirlemiştir ve Milliyetçi Hareket Partisi ile ilk kez bu ikilinin siyasal düzlemde temsili gerçekleşmiştir. 1970'lerin ortalarında ise hâkim unsurlar dikkate alınarak, *Türk-İslâm Sentezi* fikri ortaya atılmıştır. Kavram birçok kişi tarafından ele alınmakla birlikte, en etkili tanımlamalardan biri İbrahim Kafesoğlu tarafından yapılmıştır. Kafesoğlu, Türk Milleti ve Türk'ü son bin senelik tarihte aramış ve aradığını Yahya Kemal'in "Süleymaniye'de Bayram Sabahı"nda gördüğü millette, yani "Dili bir, gönlü bir, imanı bir insan yığını"nda bulmuştur. Bu yaklaşım, daha sonra Türk-İslâm Sentezi olarak başta Aydınlar Ocağı olmak üzere birçok çevrede kabul görmüş ve sahiplenilmiştir.³

Bu kabul ve sahiplenmede Türk-İslâm Sentezi olarak tanımlanan şey, bir terkinin formülasyonudur. Ancak din ve milliyetçilik arasındaki böyle bir terkinin izlerine, bu şekilde formüle edilip nitelendirilmese de 1970'lerden çok daha önceleri de rastlamak mümkündür. İkinci Meşrutiyet döneminde Türkcülük ve İslâmcılık tartışmaları içerisinde İsmail Gaspıralı ve Ziya Gökalp'in fikrî dünyasında Türk ile İslâm'ı terkip gayretle-

3 İbrahim Kafesoğlu, *Türk İslâm Sentezi*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008, s. 9-10.

ri görülebilir. Ancak popülerlik ve siyasallaşma açısından ele alınacak olursa Aydınlar Ocağı'ndan önce MHP ve onun gençlik kolları gibi çalışan Ülkü Ocakları içerisinde, İslâm ve Türk milliyetçiliğinden oluşan bir terkinin vurgusunu hissetmek çok daha olasıdır. Ülkücü hareket içerisinde bu alanda en popüler formülasyon, Seyyit Ahmet Arvasi'nin Türk-İslâm Ülküsü tamlamasıdır. Arvasi, Türklüğün İslâm'la mükemmel bir bütünleşmesi olduğuna vurgu yapmakta ve Türk-İslâm Ülküsü ile ilgili görüşlerini şu şekilde ortaya koyuyor: "Türk-İslâm kültürüne, Türk-İslâm medeniyetine, Türk-İslâm ülküsüne bağlı, Türklük şuuru ve vakarına, İslâm iman, aşk, ahlâk ve aksiyonuna sahip, Türklüğü bedeni, İslâmiyet'i ruhu bilen... dünya Türklüğünün, İslâm Dünyasının ve bütün mazlum milletlerin ümidi olmaya namzet bir gençlik yetiştirmekten başka çaremiz yoktur. Din ve milliyet, zıt değerler değildir. Bu sebepten 'sentez', tez ile anti-tez arasında söz konusu olacağına göre, yıllardan beri kullandığımız 'Türk-İslâm Sentezi' yerine 'Türk-İslâm Ülküsü' sözü daha uygun olur."⁴

Arvasi'nin bu söylemi 1970'lerde milliyetçi camia içerisinde karşılığını bulacak ve kabul görecektir. Bu ifadeler milliyetçi camia içerisinde, özellikle MHP ve Ülkü Ocakları içerisinde daha önce de kabul gören görüşlerin derlemesidir. MHP'nin amblem olarak üç hilali kabul etmesi, Ülkü Ocakları'nın amblem olarak bozkurdu ve hilali birlikte kullanması, milliyetçiler arasında "Rehberimiz Kuran, hedefimiz Turan", "Türklük Bedenimiz, İslâmiyet Ruhumuz" gibi sloganlar Türklük ve İslâm terkininin milliyetçi çizgi ve camiadaki imgesel göstergeleridir.

Bugün hâlâ Türk milliyetçiliğinin hâkim ideolojik koordinatını teşkil eden bu terkinin temelleri ne 60'larda ne de 70'lerde atılmıştır. Bu temelin atılması, yani milliyetçilerin bu terkip etrafında teşkilatlanması, birleşmesi ve bir tek programa sahip olmaları ilk kez MHP veya Aydınlar Ocağı bünyesinde değil; 1940'ların ortalarında başlayıp 1950'lerin ortalarına kadar devam eden bir süreçte gerçekleşmiştir.

1945 sonrası çok partili hayata geçiş ve nispi demokrasi or-

4 S. Ahmet Arvasi, *Türk İslâm Ülküsü*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 1994, s. 13.

tamında, tek parti döneminin resmî milliyetçilik söylemi içerisinde kendisine yer bulamayan ve bu dönemde ancak bir dip akıntı olarak varlığını sürdüren iki milliyetçilik anlayışı için su yüzüne çıkma ve rahat hareket imkânı doğmuştur. Bunlardan ilk, temelleri mütareke döneminde atılmış olan ve İslâm'ı milletin olmazsa olmaz parçası olarak gören Anadoluçuluk, ikinci milliyetçilik anlayışı ise kökleri İkinci Meşrutiyet dönemine kadar uzanan Türkçülüktür.

Bu iki akım 1945 sonrası iki ayrı koldan ilerlemiş ve Türk Milliyetçiliğinin ana damarlarını teşkil etmiştir. Fakat bu iki başlılık milliyetçiler arasında rahatsızlık yaratmış, milliyetçilerin dağılık durumu karşısında şikâyetler yükselmiş ve birlik çağrıları yapılmıştır. Nitekim teorik platformda ayrılan bu iki akım, 1945 sonrasında temelde bazı pragmatik nedenlerden dolayı birbirine yaklaştırmaya ve ortak hareket etme ihtiyacı duymaya başlamıştır. Milliyetçileri buna iten en önemli etken 1945 sonrasındaki komünizm tehlikesidir. Komünizm karşıtlığı bu iki ana damarı ideolojik, düşünsel ve teorik ayrılıkları bir kenara itmeye sevk etmiştir. Bununla birlikte komünizmin bunu tek başına başarması söz konusu değildir. Şüphesiz, burada ikinci bir önemli etken olarak tek parti dönemine çeşitli nedenlerden dolayı duyulan öfke de önemli rol oynamıştır. Üçüncü ve bir diğer önemli etken ise halkın, milliyetçilerin bu dağılık haline bakış açısidir. Milliyetçiler arasında bir ayrım söz konusu iken, halkın milliyetçi akımlara sahip çıkmasını istemenin ve beklemenin tutarsızlığı, milliyetçiler tarafından fark edilmiştir. Birlik fikrinin mottosu, 1947 yılında Osman Yüksel tarafından ortaya atılan ve daha sonraki dönemlerde de Türk milliyetçilerinin önemli sloganlarından biri olan “Tanrı Dağı kadar Türk, Hıra Dağı kadar Müslüman” ifadesidir. Bu ifade aynı zamanda terkinin de etkili bir özetidir. Tanrı Dağı ile Türkçü kanat, Hıra Dağı ile ise Anadoluçu kanat sembolize edilir.

Elinizdeki bu kitabın konusu da milliyetçiler arasındaki birlik çağrılarının neticesi olarak ortaya çıkan ve Tanrı Dağı ile Hıra Dağı'nın çatısı altında birleştiği “Türk Milliyetçiler Derneği”dir. 1951 yılında çeşitli milliyetçi derneklerin bir ara-

ya gelmesiyle kurulan Türk Milliyetçiler Derneği (TMD), 1912 yılında Türk Ocakları'nın kuruluşu sayılmazsa, Türk milliyetçilerinin bu denli geniş çaplı şekilde bir araya geldikleri ilk kuruluştur. Türk Milliyetçileri o güne kadar içinde buldukları dağınık durumdan kurtularak, ilk kez bir programa ve ortak çalışma imkânına, TMD çatısı altında sahip olmuşlardır. Bu birliğin oluşmasında ve ortaya çıkan programda hem *Türkçüler* hem de *Anadolucular* aşırılıklarını törpülemiş, düşünsel farklılıklarından sıyrılmışlardır. Bir araya gelmeye, birlikte çalışmaya, maddi ve manevi enerjilerini aynı hedef için kullanmaya karar vermişlerdir.

1953'te kapatılan TMD iki senelik süre zarfında milliyetçileri fiziki olarak bir araya getirdiği gibi aynı zamanda sözü edilen terkinin gerçekleşmesi için ideolojik ve düşünsel bir zemini de sağlamıştır. Bugün hâlâ Türk milliyetçiliğinin ekseninde yer alan ve kimi zaman *Türk-İslâm Sentezi* kimi zaman da *Türk-İslâm Ülküsü* olarak isimlendirilen formülün temellerini atmıştır. Nitekim 60'lar, 70'ler ve 80'lerde bu formülü savunanlar TMD çatısı altında veya yarattığı düşünsel iklimde yetişen isimlerdir.

Günümüz Türk milliyetçiliğinin siyasi ve düşünsel izlerini geriye doğru sürerken TMD, en önemli fakat bugüne değin gözden kaçmış duraklardan bir tanesi olarak karşımıza çıkacaktır. Bu dernek sadece Türk milliyetçiliğinin tarihi açısından önemli değildir. Aynı zamanda tek parti dönemi sonrası Türk milliyetçiliğinin muhafazakâr bir çizgiye oturmasında oynadığı rol nedeniyle Türk sağ ve muhafazakârlığı açısından da oldukça önemli bir örnektir.

Bu örnek incelenirken çalışmanın kapsamı 1945-1953 olarak belirlenmiştir. Birinci Bölüm'de Türk Milliyetçiler Derneği'ni oluşturan iki milliyetçi ana akım üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu akımların özellikleri ve aralarındaki ihtilaf konuları, çıkardıkları dergiler ve akıma öncülük eden isimlerin düşünceleri vasıtasıyla ortaya konulmuştur. Bundan sonra ise bu akımlar arasındaki birlik fikri ve bu fikrin dinamikleri ele alınmıştır. Böylece, TMD'yi kuran inisiyatifin düşünsel arka planı ortaya konulmuştur.